

УДК 338.2:338.42:338.436 (1-22)

Г. Є. Павлова,

д. е. н., професор, декан факультету обліку і фінансів,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1400-7348>

А. Ю. Сірко,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3791-9435>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.20.14

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

H. Pavlova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Accounting and Finance,
Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

A. Sirko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

FEATURES OF STATE REGULATION IN THE SYSTEM OF SOCIO-ECONOMIC SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN UKRAINE

У період трансформаційних процесів та післявоєнного відновлення аграрний сектор і сільські громади зіштовхуються з низкою серйозних проблем: нерівним розподілом ресурсів, нестачею розвинутої інфраструктури, низьким рівнем зайнятості та міграцією населення до міських центрів. Сучасна модель державного регулювання розвитку сільських територій виявляє невідповідність між задекларованими стратегічними завданнями та фактичними результатами їх реалізації. Недостатня координація між різними рівнями державного управління, обмеженість фінансового забезпечення програм підтримки та слабка комунікація між владними структурами й місцевими громадами істотно знижують ефективність реалізації державної політики у цій сфері.

Метою статті є наукове дослідження та обґрунтування особливостей державного регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій України з урахуванням актуальних викликів післявоєнного відновлення та потреби гармонізації національної політики з європейськими стандартами.

Визначено, що державне регулювання сільської економіки України повинно бути орієнтоване на формування соціально спрямованої ринкової моделі в аграрному секторі, створення дієвої системи соціальних гарантій для населення села, розвиток партнерських відносин між державним і приватним секторами, посилення захисту прав власності та становлення багатогалузевої економічної структури.

Обґрунтовано, що для підвищення результативності державного регулювання слід удосконалити підходи до розроблення й реалізації програм розвитку, які б комплексно поєднували економічні, соціальні та екологічні складові. Важливим напрямом є зміцнення фінансової підтримки шляхом раціонального використання державних ресурсів у взаємодії з міжнародною допомогою.

Доведено, що оновлення системи державного регулювання розвитку сільських територій в Україні має спиратися на комплексний підхід, що поєднує економічні, соціальні та екологічні складові, передбачає розширення фінансових ресурсів, посилення участі місцевих громад у процесах ухвалення рішень і врахування провідного міжнародного досвіду. Запровадження таких підходів забезпечить сталий розвиток сільських територій і сприятиме їх інтеграції до європейського соціально-економічного простору.

During the period of transformation and post-war recovery, the agricultural sector and rural communities face a number of serious problems: unequal distribution of resources, lack of developed infrastructure, low employment rates, and migration of the population to urban centers. The current model of state regulation of rural development reveals a discrepancy between the declared strategic objectives and the actual results of their implementation. Insufficient coordination between different levels of government, limited financial support for programs, and poor communication between government structures and local communities significantly reduce the effectiveness of state policy implementation in this area.

The purpose of the article is to conduct scientific research and substantiate the peculiarities of state regulation of the socio-economic development of rural areas in Ukraine, taking into account the current challenges of post-war recovery and the need to harmonize national policy with European standards.

It is determined that state regulation of Ukraine's rural economy should be focused on forming a socially oriented market model in the agricultural sector, creating an effective system of social guarantees for the rural population, developing partnerships between the public and private sectors, strengthening the protection of property rights, and establishing a diversified economic structure.

It has been substantiated that in order to improve the effectiveness of state regulation, it is necessary to improve approaches to the development and implementation of development programs that comprehensively combine economic, social, and environmental components. An important direction is to strengthen financial support through the rational use of state resources in cooperation with international assistance.

It has been proven that the reform of the system of state regulation of rural development in Ukraine should be based on a comprehensive approach that combines economic, social, and environmental components, provides for the expansion of financial resources, strengthens the participation of local communities in decision-making processes, and takes into account leading international experience. The introduction of such approaches will ensure the sustainable development of rural areas and promote their integration into the European socio-economic space.

Ключові слова: державне регулювання, соціально-економічне забезпечення, розвиток сільських територій, відновлення.

Key words: state regulation, socio-economic support, rural development, restoration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток сільських територій України відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, підвищенні конкурентоспроможності економіки та підтримці соціальної стабільності. Однак в умовах трансформаційних змін і післявоєнного відновлення аграрний сектор та сільські громади стикаються з численними викликами: нерівномірним доступом до ресурсів, недостатньою інфраструктурою, низьким рівнем зайнятості та відтоком населення до міст.

Нинішня система державного регулювання розвитку сільських територій характеризується розбіжностями між заявленими стратегічними цілями та їх практичною реалізацією. Відсутність належної координації між різними рівнями влади, обмежене фінансування програм підтримки та слабка взаємодія між органами управління й громадами знижують ефективність державної політики в цій сфері.

У таких умовах актуальним є завдання формування та вдосконалення механізмів державного регулювання, які б сприяли не лише еко-

номічному зростанню аграрного сектору, а й комплексному розвитку сільських територій із урахуванням соціальних, екологічних і демографічних факторів. Особливо важливим є пошук інноваційних підходів до реалізації політики, що забезпечували б сталий розвиток села, підвищення якості життя його мешканців та інтеграцію сільських територій у загальнонаціональний економічний простір.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Останні дані свідчать, що через повномасштабну війну та спричинені нею руйнування Україна потребує значних ресурсів для відновлення інфраструктури та сільських територій. Масштабні програми реконструкції та відбудови стають ключовими для збереження сільських громад і підтримки аграрного сектору. Це впливає на державну політику, посилюючи значення міжнародних, донорських і багаторівневих ініціатив у регулюванні розвитку сільських територій [1].

Сучасні стратегічні документи, зокрема урядові ініціативи та стратегія розвитку сільського господарства і сільських територій до 2030 року, спрямовують державну політику на євроінтеграцію, модернізацію аграрного сектору та зміцнення стійкості сільських громад. Аналіз відповідних публікацій підкреслює фокус на гармонізації з європейськими стандартами, підтримці фермерських господарств та інтеграції ринків [4].

Аналітичні звіти Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та дослідження підкреслюють значення багаторівневого управління та децентралізації для відновлення й розвитку сільських територій. Ефективне залучення об'єднаних територіальних громад, чітка координація між центральною владою та місцевими органами, а також зміцнення управлінських компетенцій визнаються ключовими факторами успішної реалізації цих процесів [2].

Дослідження підкреслюють проблему обмеженого довгострокового фінансування, труднощі дрібних фермерів у доступі до кредитів і грантів, а також необхідність інструментів, що інтегрують державні ресурси з міжнародною підтримкою. Експерти наголошують на важливості створення гнучких фінансових механізмів, які враховують виклики війни та потреби відновлення [4].

Сучасні наукові дослідження наголошують на потребі розробки політик, орієнтованих на підтримку дрібних домогосподарств, які

відіграють ключову роль у внутрішньому виробництві продуктів харчування. Створення доступних сервісів, розвиток кооперативів, а також упровадження цифровізації аграрних послуг сприятимуть підвищенню стійкості та конкурентоспроможності цих господарств [1].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на значну кількість наукових праць і нормативних актів, питання державного регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій України залишаються недостатньо проробленими. Наявні стратегії часто зосереджуються переважно на аграрному секторі, недооцінюючи соціальні, культурні та екологічні аспекти сталого розвитку сіл. Водночас система інструментів підтримки сільських територій, включаючи методи фінансування, податкові стимули та моделі співпраці між державою, громадами й бізнесом, потребує вдосконалення для підвищення ефективності. Проблеми координації між центральною владою, регіональними органами та місцевим самоврядуванням ускладнюють результативність державної політики [3]. Крім того, виклики, пов'язані із збереженням людського капіталу, запобіганням відтоку молоді та створенням умов для повернення населення після війни, залишаються без комплексних рішень. Таким чином, аналіз особливостей державного регулювання розвитку сільських територій має особливе значення, оскільки сприяє формуванню цілісної державної політики, спрямованої на соціально-економічне відновлення та сталий розвиток сільського простору України.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті полягає в науковому аналізі й обґрунтуванні специфіки державного регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій України, враховуючи сучасні виклики післявоєнної відбудови та необхідність гармонізації з європейським простором.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У наукових працях державне регулювання розвитку сільських територій визначається як комплекс заходів влади, спрямованих на стимулювання економічного зростання, забезпе-

Умовна оцінка факторів розвитку сільських територій

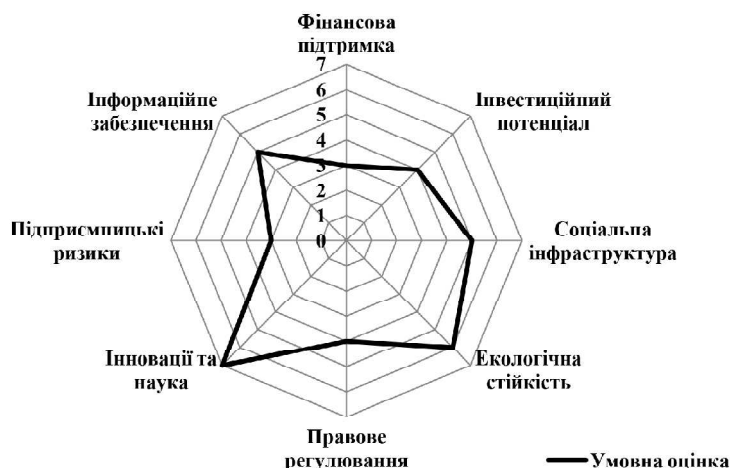

Рис. 1. Ключові фактори, що визначають розвиток сільських територій

Джерело: розроблено авторами.

чення соціальної стабільності та покращення добробуту населення [6]. Теоретичні підходи ґрунтуються на інтеграції економічних, соціальних та інституційних компонентів. Деякі дослідники розглядають його як інструмент зменшення нерівності між міськими та сільськими територіями, тоді як інші — як механізм включення сільських регіонів у загальнонаціональний економічний простір [5]. Сучасні концепції наголошують на важливості міжсекторального підходу, що гармонійно поєднує аграрну політику, соціальну сферу, екологічні аспекти та регіональний розвиток [9].

Державне регулювання розвитку сільських територій зосереджується на створенні умов для економічного зростання через фінансову підтримку, доступ до кредитів і страхування, а також стимулювання ринкових механізмів для сільськогосподарської продукції. Водночас воно спрямоване на захист інтересів місцевих товаровиробників, розвиток соціальної інфраструктури села та сприяння науковим дослідженням і підготовці фахівців для аграрного сектору.

Формування та розвиток сільських територій залежать від низки ключових факторів: регіональних особливостей (наявність ресурсів, географічне розташування), сумісності різних видів діяльності, а також управлінських аспектів (стратегії розвитку, механізми самоорганізації, врахування невизначеностей). Водночас сільські території стикаються з низкою обмежень: недосконалість законодавчої бази, недостатня фінансова й інвестиційна підтримка, слабе інформаційне забезпечення, обмежена соціальна захищеність населення, недо-

статній рівень матеріально-технічної бази, екологічні виклики, недоліки в організації території та високі підприємницькі ризики.

Для наочності можна узагальнити ключові фактори, що визначають розвиток сільських територій, у вигляді лепесткової діаграми (рис. 1). Такий підхід дозволяє візуально оцінити сильні та слабкі сторони, а також визначити напрями, які потребують першочергової уваги з боку державної політики та місцевого самоврядування.

Сільські території відіграють ключову роль у забезпеченні продуктивного та конкурентоспроможного виробництва, збереженні ресурсів і довкілля, демографічному відтворенні, створенні робочих місць і підвищенні рівня життя населення. Крім того, сільські громади мають сприяти впровадженню інновацій, розвитку інфраструктури, активізації громадської діяльності, збереженню культурної спадщини та формуванню нових соціальних цінностей.

Державне регулювання української сільської економіки має бути спрямоване на формування соціально орієнтованої ринкової економіки в аграрному секторі, забезпечення системи соціальних гарантій для сільських жителів, розвиток ефективної взаємодії між державним і приватним секторами, зміцнення прав власності та формування багатогалузевої економіки. Важливим завданням є вдосконалення законодавчої бази (Земельний, Податковий і Трудовий кодекси), створення умов для конкуренції на аграрних ринках, стимулювання диверсифікації виробництва, підтримка інноваційної діяльності та модернізації матеріально-

технічної бази. Крім того, необхідно розвивати кооперативи, переробні підприємства, склади, холодильні потужності, а також проводити зовнішньоекономічну політику, спрямовану на захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції.

Особливості управління фінансами об'єднаних територіальних громад (ОТГ) також визначаються низкою чинників. Фінансова система ОТГ охоплює ресурси кількох населених пунктів, що посилює контроль за ефективністю використання коштів і сприяє конкуренції між складовими громадами. Встановлення прямих міжбюджетних відносин з державним бюджетом забезпечує отримання трансфертів, але їх обсяги часто недостатні для фінансування соціальної сфери [10]. Концентрація фінансових ресурсів у бюджетах ОТГ створює передумови для розвитку інфраструктури, соціальних послуг і покращення добробуту населення, що відповідає європейським принципам державної політики.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Незважаючи на певні успіхи, питання комплексного розвитку сільських територій, збереження трудового потенціалу, формування надійної інвестиційної основи та створення ефективної системи оцінки результатів державної політики залишаються невирішеними.

Для підвищення ефективності державного регулювання необхідно вдосконалити підходи до розробки та впровадження програм розвитку, які гармонійно поєднували б економічні, соціальні та екологічні аспекти. Важливим є посилення фінансової підтримки через оптимальне використання державних ресурсів у поєднанні з міжнародною допомогою. Крім того, слід покращити координацію між центральними органами влади, регіональними структурами та місцевими громадами, щоб забезпечити узгодженість дій і врахування локальних потреб.

Розробка чітких і об'єктивних індикаторів для оцінки ефективності політики сприятиме прозорості та результативності заходів. Водночас підтримка розвитку кооперативів і соціального підприємництва на селі може стати важливим інструментом для стимулювання економічної активності та соціальної згуртованості.

Таким чином, модернізація державного регулювання розвитку сільських територій в Україні має базуватися на комплексному підході, що інтегрує економічні, соціальні та екологічні чинники, розширює фінансові можливості,

підвищує роль місцевих громад у процесі прийняття рішень і враховує кращі міжнародні практики. Реалізація таких заходів сприятиме сталому розвитку сільських територій та їх інтеграції в європейський соціально-економічний простір.

Література:

1. The World Bank in Ukraine: Overview. World Bank. 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>.

2. Turning to Regions and Local Governments to Rebuild Ukraine. OECD. 2022. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/uk/publications/reports/2022/12/turning-to-regions-and-local-governments-to-rebuild-ukraine_0e2084e0/6b8009bb-uk.pdf.

3. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. World Bank. 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>.

4. World Bank Approves \$2 Billion for Ukraine Including Funds from New US Loan Fund. Reuters. 2024. URL: <https://www.reuters.com/world/world-bank-approves-2-billion-ukraine-including-funds-new-us-loan-fund-2024-12-18>.

5. Войтович Н. М., Пожоджук Д. Д., Шульський М. Г. та ін. Євроінтеграційні перспективи розвитку аграрної економіки України: монографія. Львів: Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, 2023. ISBN 978-966-2042-65-8.

6. Гончарук І. В., Томашук І. В. Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення: монографія. Вінниця: ТОВ "Твори", 2022. 334 с. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/30866.pdf>.

7. Лозо О. В., Нежиборець А. О., Комісарова Д. О. Екологізація сільського господарства в Україні: поточний стан та перспективи розвитку // Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 10. С. 370-373. URL: http://lsej.org.ua/10_2022/89.pdf.

8. Про державну підтримку сільського господарства: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

9. Проблеми та перспективи аграрної галузі в 2025 році: інтерв'ю Міністра аграрної політики та продовольства. Аіра Закон. 2025. URL: https://biz.ligazakon.net/interview/232400_-problemi-ta-perspektivi-agrarno-galuz-v-2025-rots-ntervyu-mnstra-agrarno-poltiki-ta-prodovolstva.

10. Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні. Київ: НІСС, 2020. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/decentralizatsiya-i-formuvannya-polityky-regionalnogo-rozvytku-v-ukraini_0.pdf.

References:

1. World Bank (2025), "The World Bank in Ukraine: Overview", available at: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview> (Accessed 1 October 2025).

2. OECD (2022), "Turning to Regions and Local Governments to Rebuild Ukraine", available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/uk/publications/reports/2022/12/turning-to-regions-and-local-governments-to-rebuild-ukraine_0e2084e0/6b8009bb-uk.pdf (Accessed 1 October 2025).

3. World Bank (2025), "Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released", available at: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (Accessed 1 October 2025).

4. Reuters (2024), "World Bank Approves \$2 Billion for Ukraine Including Funds from New US Loan Fund", available at: <https://www.reuters.com/world/world-bank-approves-2-billion-ukraine-including-funds-new-us-loan-fund-2024-12-18> (Accessed 1 October 2025).

5. Voitovych, N. M., Pozhodzhu, D. D. and Shulskyi, M. H. (2023), Yevrointehratsiini perspektyvy rozvytku ahrarnoi ekonomiky Ukrainy [European Integration Prospects for the Development of Ukraine's Agrarian Economy], Lvivskiy natsionalnyi universytet veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii imeni S. Z. Gzhytskoho, Lviv, Ukraine.

6. Honcharuk, I. V. and Tomashuk, I. V. (2022), Resursnyi potentsial silskykh terytorii: stan ta napriamy zmitsnennia [Resource Potential of Rural Areas: State and Directions for Strengthening], TOV "Tvory", Vinnytsia, Ukraine.

7. Lozo, O. V., Nezhyborets, A. O. and Komisova, D. O. (2022), "Ecologization of Ukrainian Agriculture: Current State and Development Prospects", Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal, [Online], vol. 10, available at: http://lsej.org.ua/10_2022/89.pdf (Accessed 1 October 2025).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On State Support of Agriculture",

available at: <http://www.rada.gov.ua> (Accessed 1 October 2025).

9. Liga Zakon (2025), "Problems and Prospects of the Agrarian Sector in 2025: Interview with the Minister of Agrarian Policy and Food", available at: https://biz.ligazakon.net/interview/232400_-problemi-ta-perspektivi-agrarno-galuz-v-2025-rots-ntervyu-mnstra-agrarno-poltiki-ta-prodovolstva (Accessed 1 October 2025).

10. Shevchenko, O. V., Romanova, V. V. and Zhalilo, Ya. A. (2020), Detsentralizatsiia i formuvannia polityky rehionalnogo rozvytku v Ukraini [Decentralization and Formation of Regional Development Policy in Ukraine], NISS, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 04.10.2025 р.

ІНВЕСТИЦІЇ.
ПРАКТИКА
ТА ДОСВІД

<https://nayka.com.ua>

ІНВЕСТИЦІЇ.
ПРАКТИКА
ТА ДОСВІД

ISSN 2305-6814

Науково-практичний журнал

Виходить 24 рази на рік

Передплатний індекс: 23892

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292